

CDA in crisis

In mijn column van 22 juli schatte ik de mogelijkheid dat het CDA met de VVD en de PVV in zee zou gaan nog laag in. Ik schreef: 'Verhagen zou, zo schat ik in, daarvoor nog wel zijn te porren, maar de vraag is of hij zijn fractie en partij daarin meekrijgt. Ik denk van niet omdat anders het CDA het risico loopt in een diepe en langdurige crisis te raken.'

Nadat uitgerekend Lubbers voor die onderhandelingen de weg had vrijgemaakt, leek het erop dat ik het verzet binnen het CDA tegen die combinatie had overschat. Maar howel bij het schrijven van deze column de afloop van het gevecht in de fractie van het CDA nog niet bekend is, is het zeker dat ongeacht die afloop de crisis een feit is. De oorzaken daarvan raken de hele politiek.

Dat een jongere generatie politici zich verzet tegen de wijsheid van de oudere generatie is van alle tijden. Dat is maar goed ook want dat verzet en de discussie die dat oproept, baart juist de ervaring en de bijbehorende wijsheid. Dat de CDA-'prominenten' met hun kritiek bij de zittende generatie politici weinig waardering ondervonden, is dus normaal.

Minder normaal is de grootte en

diepte van de kloof tussen de generaties. Hoe komt dat? Er zijn twee redenen. In de eerste plaats vanwege het type mensen dat tegenwoordig actief is in politieke partijen. Je mag niet alle partijen over een kam scheren, maar het is evident dat tegenwoordig veel politici, op lokaal en landelijk niveau, hun werk in de eerste plaats zien als een baan waarin je carrière kunt maken. Het verschil met vroeger is gradueel, niet absoluut. Mensen wilden altijd al carrière maken. Maar de motivatie werd vroeger meer ontleend aan idealen dan aan een carrière. Dat heeft gevolgen voor de groepsdwang. Mensen die gemotiveerd worden door carrièrezucht hebben de neiging hun standpunten daaraan ondergeschikt te maken.

Leiders die dat weten, maken daar gebruik van om iedereen in het gareel te houden op straffe van uitsluiting. Toen Paul Kalma in de PvdA-fractie stelling nam tegen het beleid van Bos kostte hem dat een verkiesbare plaats op de kandidatenlijst. Die grotere groepsdwang, en de afwezigheid daarvan bij oud-politici, verklaart de diepte van de kloof tussen de generaties.

In de tweede plaats heeft in de po-

litiek, in lijn met het bovenstaande, het pragmatisme de ideologie verdrongen. Het is niet meer een samenhangend stelsel van normen en waarden waarop politieke besluitvorming wordt gebaseerd, maar de vraag hoe met een zo gering mogelijk inspanning een zo groot mogelijk resultaat kan worden geboekt.

Een goed voorbeeld van de opmars van het pragmatisme is de wijze waarop wordt bezuinigd. Vroeger werd bij het beperken van de groei van overheidsuitgaven een onderscheid gemaakt tussen zogenaamde exogene en endogene oorzaken. Exogene oorzaken zijn niet of nauwelijks door beleid te beïnvloeden, endogene wel. Dus moesten de bezuinigingen vooral in de endogene sfeer worden gezocht. Tegenwoordig wordt per uitgaven categorie een limiet aan de uitgaven gesteld en ongeacht de oorzaken moeten de uitgaven worden beperkt.

Voorbeeld: in de oude systematiek zou voor de Wajong-regeling het budget vastgesteld worden naar rato van het aantal mensen dat ervoor in aanmerking kwam. Nu wordt een bedrag vastgesteld en wordt het aantal mensen dat voor de regeling in aanmerking komt daarop afgestemd.

Niet alleen het CDA is getroffen door de 'moderne verduistering'

Anders gezegd: vroeger werd het resultaat afgestemd op een norm, nu de norm op het gewenste resultaat. Dit verschil tussen op normen gestoelde resultaten en op resultaat gestoelde normen verklaart het onbegrip van een groot deel van het huidige kader van het CDA voor de actie van de 'prominenten'.

Zoals een CDA-kaderlid zei: 'Wat ons verbaast aan die prominenten is: hoe kan een mens een mening hebben over een onderhandelingsresultaat dat hij nog niet kent?' (Ten eerste, 30 augustus) Hij snapt niet dat de norm van de prominenten is dat je met een partij als de PVV niet samenwerkt, en dat die norm aan het resultaat voorafgaat. Wat het CDA in een crisis stort, is dat mensen die lid zijn geworden van een beginselpartij tot hun afgrijzen merken dat de meerderheid van het huidige kader van die partij aan die beginselen geen boodschap meer heeft. Het moge die leden van het CDA een schrale troost zijn dat de 'moderne verduistering' niet alleen hun partij heeft getroffen.

Marcel van Dam is socioloog.

REAGEREN? VK.NL/OPINIE